

Det kgl. helse- og omsorgsdepartement

postboks 8011 Dep  
0030 OSLODato: ..... 07.04.2014  
Saksbehandler: ..... Vibeke Nikolaisen  
Telefon direkte: ..... 75555461  
Deres ref.: .....  
Løpenr.: ..... 23346/2014  
Saksnr./vår ref.: ..... 2014/2355  
Arkivkode: .....

## Høringsuttalelse fra Bodø kommune - Fastlegers reservasjonsrett mot henvisning til abort

### Vedtak

Bodø bystyre behandlet PS sak 14/24 i møte 27.mars 2014 og avgir følgende høringsuttalelse:

1. Bodø kommune ønsker ikke at forslaget om endringer i helse- og omsorgslov, pasient og brukerrettighetsloven, samt fastlegeforskriften om legers reservasjonsrett til å henvise til abort skal bli vedtatt.
2. Bodø kommune ønsker heller ikke at det skal bli opp til hver enkelt kommune å avgjøre om legers reservasjonsrett skal gjennomføres.
3. Dersom høringsforslaget blir vedtatt, vil kommunen ikke tillate fastlegekontrakter som åpner for at fastleger kan reservere seg mot å henvise til abort i Bodø kommune


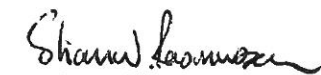
### Saksopplysninger

21.1.2014 sendte Helse - og omsorgsdepartementet ut høringsforslag i forhold til endringer i helse- og omsorgslover, pasient- og brukerrettighetsloven, samt endringer i fastlegeforskriften. Disse endringer gjelder fastlegers rett til å reservere seg mot å henvise kvinner til abort. Departementet forslår å åpne for at kommuner kan inngå avtale om reservasjon med fastleger som av samvittighetsgrunner ikke ønsker utføre denne arbeidsoppgaven. Saken har vakt stor oppmerksomhet og skapt en omfattende debatt, både nasjonalt og regionalt. Bodø kommune har ansvar for å sørge for at det helsetilbudet som gis til gjennom fastlegeordningen er tilgjengelige til alle som har rett til å motta tjenesten.

### Trykt vedlegg

Saksfremlegg til bystyrets behandling

Med hilsen

  
Ingunn Lie Mosti  
kommunaldirektør  
Stian Wik Rasmussen  
Leder ved Helsekontoret

---

#### Helsekontoret

Postadresse:  
Postboks 319, 8001 Bodø  
Besøksadresse:  
Moloveien 20, 8003 BodøTelefoner:  
Sentralbord: 75 55 50 00  
Ekspedisjon: 75 55 54 60  
Telefax:Elektroniske adresser:  
postmottak@bodo.kommune.no  
vibeke.nikolaisen@bodo.kommune.no  
www.bodo.kommune.noOrgnr.:  
972 418 013  
Bankkonto:  
4500 55 00080



Saksnummer	Utvalg	Møtedato
	Komitè for levekår	27.03.2014
	Bystyret	27.03.2014

## Reservasjonsrett for fastleger for henvisning til abort

### Forslag til innstilling

Bodø kommune avgir følgende høringsuttalelse:

1. Bodø kommune ønsker ikke at forslaget om endringer i helse- og omsorgslov, pasient og brukerrettighetsloven, samt fastlegeforskriften om legers reservasjonsrett til å henvise til abort skal bli vedtatt.
2. Bodø kommune ønsker heller ikke at det skal bli opp til hver enkelt kommune å avgjøre om legers reservasjonsrett skal gjennomføres.

### Saksopplysninger

21.1.2014 sendte Helse - og omsorgsdepartementet ut høringsforslag i forhold til endringer i helse- og omsorgslover, pasient- og brukerrettighetsloven, samt endringer i fastlegeforskriften. Disse endringer gjelder fastlegers rett til å reservere seg mot å henvise kvinner til abort. Departementet forslår å åpne for at kommuner kan inngå avtale om reservasjon med fastleger som av samvittighetsgrunner ikke ønsker utføre denne arbeidsoppgaven.

Saken har vakt stor oppmerksomhet og skapt en omfattende debatt, både nasjonalt og regionalt. Bodø kommune har ansvar for å sørge for at det helsetilbudet som gis til gjennom fastlegeordningen er tilgjengelige til alle som har rett til å motta tjenesten.

Saken om reservasjonsrett er et resultat av Regjeringens samarbeidsavtale med KRF. Høringsfrist er 30. april 2014.

Høringsnotatet legger opp til endringer som gir fastleger mulighet, ikke rett, til å reservere seg mot henvisning til abort. Det legges ikke opp til at reservasjonsretten skal omfatte forskrivning og innsetting av prevensjon eller henvisning til assistert befruktning. Fastleger som er gitt tilgang til reservasjon må inngå avtale med en annen fastlege i nærheten slik at pasienten innen neste virkedag skal få et annet tilbud om konsultasjon. Pasientens rett til å skifte fastlege ut over det lovbestemte 2 ganger pr. år utvides. Fastlege med avtale om reservasjonsrett har plikt til å informere de andre listepasientene sine om at det er inngått avtale om reservasjonsrett og kommunen har plikt til å informere om hvilket tilbud som den enkelte fastlege kan gi.

Høringsnotatet legger opp til at det blir opp til den enkelte kommune å bestemme om de ønsker å inngå avtale om reservasjonsrett med den enkelte lege. Dette på bakgrunn av kommunenes lovpålagte ansvar for fastlegeordningen. Det vil dermed bli den enkelte kommune som ut fra de lokale forhold skal vurdere om det er tilstrekkelig tilgang til fastleger til en eller flere av disse kan reservere seg mot å henvise til abort uten at dette vil innebære en urimelig ulempe for de pasienter som kan bli berørt.

Kommunene som inngår slike avtaler skal underrette fylkesmennene og HELFO om dette. HOD understreker og begrunner dette forslaget med at reservasjonsretten vil bli lite benyttet og dermed ikke vil komme til å skape store praktiske konsekvenser verken for pasient eller kommune.

## Vurdering

Saken om reservasjonsrett er kompleks og vekker mye engasjement hos mange. I og med at det er opp til den enkelte kommune å vurdere og beslutte om ansatte fastleger skal kunne få reservasjonsrett, er det viktig at den enkelte kommune også gjør seg opp en mening om det er ønskelig at slike endringer blir vedtatt. Saken er i høyeste grad politisk og ideologisk og vanskelig å fremme for en saksbehandler som skal presentere saken så nøytralt som mulig.

Ved ansettelser vil det da være viktig å få avklart slike forhold. Dette gjelder også for turnusleger som bare er tilsatt for 6 måneder av gangen. En slik endring vil derfor medføre at alle søkere må spørres om de ønsker å benytte seg av reservasjonsretten og kan innvirke på hvem som kommunen ønsker å tilsette.

Mange har argumentert for at dette forslaget er et tilbakesteg for retten til selvbestemt abort. Andre har hatt fokus på at dette kan medføre økte belastninger på pasienter som allerede er i en vanskelig og sårbar situasjon. Abortloven av 1975 gir allerede reservasjonsrett for sykehuspersonell fra å utføre eller delta i abortinngrep. Forslaget om at fastleger skal kunne reservere seg fra å henvise til abort vil kunne tolkes slik at det vil svekke kvinners rettighet til hjelp i en sårbar situasjon og hindre likebehandling av helsetjenester.

På den annen side hevdes det at Menneskerettighetene gir grunnlag for at det er viktig at fastleger får mulighet til å reservere seg i forhold til å utføre oppgaver som strider imot deres overbevisning og at dette er et viktig prinsipp i den tanke, samvittighet og religionsfrihet som ansatte, også leger, bør ha. Det vurderes i notatet slik at det ikke er tilstrekkelig rettighet for leger å ha mulighet til å skifte jobb.

To viktig prinsipp er her satt opp mot hverandre, legers rett etter tolkning av

Menneskerettighetene og pasienter rett til medisinsk likebehandling uten unødighindring eller økt belastning. Hvilket av disse to prinsipper veier tyngst i forhold til det tilbudet om helsehjelp som Bodø kommune ønsker å gi til sine innbyggere?

Det er også et diskusjonsspørsmål om det er riktig at hver enkelt kommune skal ta avgjørelsen om legers reservasjonsrett. Vi kan da risikere at vi får et ulikt helsetilbud fra kommune til kommune. Det pålegges da at kommuner skal ta både ideologiske og praktiske hensyn i hver enkelt sak. Har hver enkelt kommune tilstrekkelig innsyn og grunnlag for å vurdere om pasienter kommer til å bli møtt på en tilfredsstillende måte dersom noen av kommunens leger ønsker å reservere seg?

I praksis er det ofte slik at leger vikarierer for hverandre ved sykdom, kurs o.l. og det er derfor ikke bestandig lett for en pasient å orientere seg om hvilken lege de har fått time hos. Pasienter kan da risikere å måtte opplyse hjelpepersonell om hensikten med legebesøket for å være helt sikre på at de unngår å komme til en fastlege som reserverer seg. Ved mindre legekontor med få leger kan dette bli vanskelig å gjennomføre uten at det belaster pasientene unødig eller fører til administrative problemer. Ved større legesenter er det mulig å finne praktiske løsninger på dette problemet som ivaretar begge parter uten at legene trenger noen reservasjonsrett.

Saken tatt opp til diskusjon i kommuneoverlegemøte. På møtet deltok kommuneoverlegene Kai Brynjar Hagen, Raymond Dokmo, Trond Mikkelsen, Stefan Kjelling, kommunepsykolog Tor Ivar Berg Olsen og helseleder Stian Wik Rasmussen.

Vi kjenner ikke til at det finnes fastleger i Bodø som praktiserer noen reservasjon mot henvisning til abort, og vi mener at alle fastleger bør kunne ta i mot alle slags pasienter med alle slags problemstillinger, og gi råd og hjelp til pasientene uten å være moraliserende. Kvinner som ønsker å diskutere problemstillingen bør ha rett til å komme til sin fastlege. Lovendringsforslaget legger opp til at reservasjonslegene ikke skal treffe disse pasientene i det hele tatt, men overlates til en kollega, noe vi mener er feil. Selv om det finnes ateister eller agnostikere som mener abort er moralsk galt, er det kun leger med en sterk religiøs overbevisning om dette som nekter å henvise til abort, og dermed kan lage unødvendige hindre for kvinner som iflg loven har krav på slik henvisning. Alle og enhver av disse "reservasjonslegene" vet at det er en del av det å være fastlege å kunne ta imot kvinner som trenger råd vedr. abort, men har valgt fastlegeyrket likevel. Vi mener at religiøs overbevisning ikke skal blandes inn i fastlegerollen, uten at det betyr at religiøs overbevisning av noe slag er til hinder for å være fastlege.

Vi betviler ikke at noen kvinner har hatt ubehagelige opplevelser i møte med sin fastlege, eller at enkelte leger at henvisning til abort er å ta del i drap. Abortspørsmålet er særdeles vanskelig. Det er utallige aspekter ved fastlegers reservasjonsmulighet som kan drøftes, og som har vært drøftet både i media, på fastlegenes nettforum, i legeforeningen, på stortinget og i kommunene. Det vil være helt unødvendig å gå inn på alle aspektene her, og deltakerne på møtet var slett ikke enige på alle punkter, men kom til slutt frem til at Bodø kommune bør svare at lovendringsforslaget bør forkastes.

**Rolf Kåre Jensen  
Rådmann**

**Saksbehandler: Stefan Kjelling og Stian Wik Rasmussen.**